

Musik- och Kulturskolans utbud och prioriteringar

Intervjuer med lärare

Johan Hemmingsson

Examensarbete, 10 poäng
Malmö, mars 2008

Handledare: Hartwin Naumann

Sammanfattning

Den här uppsatsen undersöker lärarnas betydelse för musik- och kulturskolornas utbud och prioriteringar. Den undersöker också deras attityder inom olika områden som skulle kunna ha betydelse för dessa prioriteringar. Undersökningen är gjord enligt kvalitativ metod, genom intervjuer med instrumentallärare vid olika musik- och kulturskolor. Det är mycket som talar för att musklärare uppfattar att de har ett stort inflytande över beslut som fattas inom musik- och kulturskolan. För det första upplever lärare att musikskolan själv har ett stort inflytande över sin verksamhet och att kollegiet bör vara en viktig grund för de beslut som tas. Lärare uttryckte också starka åsikter om hur musikundervisningen skulle bedrivas och vilket syfte den har. Dessa uppfattningar behöver inte alltid överensstämma med de uppfattningar och förväntningar som elever och deras föräldrar har.

Nyckelord: musklärare, inflytande, utbud, prioriteringar

Abstract

Title: Offerings and priorities at the Community Music School/Community School of Culture. Interviews with teachers.

The aim of the thesis was to investigate the role instrumental teachers within the community based music- and art schools have for decisions made concerning range of courses and priorities within the schools. It will also investigate opinions and attitudes among the teachers that might influence such priorities. The investigation is conducted by means of a qualitative method, i.e. by interviewing instrumental teachers. It seems that teachers perceive themselves as having a significant influence of the decisions made within the schools. First of all, the teachers are of the opinion that most decisions are made at the local level of the school and that the teachers should have an important role to play in influencing such decisions. Teachers also expressed strong opinions on how instrumental education should be exercised and on the long term purpose of this education. Such opinions do not always have to be in accordance with opinions and expectations that pupils and their parents have.

Keywords: instrumental teachers, influence, range of courses, priorities

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar.....	6
Bakgrund	7
Musikskolans framväxt.....	7
Musik- och Kulturskolan	7
Mångfald.....	8
Mångfald i form av utbud.....	8
Mångfald i form av rekrytering	9
Musik- och kulturskolans styrning	9
Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK).....	10
SMoK:s musikvaneundersökning	11
Teoretisk bakgrund	12
Bakgrund till uppsatsens frågor	13
Metod.....	14
Val av metod.....	14
Kvalitativ eller kvantitativ metod.....	14
Kvalitativ intervju.....	14
Grad av standardisering/grad av strukturering	15
Urval respondenter	16
Studiens genomförande.....	17
Etiska överväganden	18
Resultat	19
Pilotintervjun.....	19
Viktiga frågeområden	19
Lärarnas uppfattning om den faktiska situationen.....	20
Lärarnas attityder	22
Diskussion	26
Uppfattningar om den faktiska situationen.....	27
Lärarnas attityder	28
Slutsatser.....	30
Fortsatt forskning	31
Referenser.....	32

Inledning

Den kommunala musikskolan har genomgått stora förändringar under de senaste decennierna. De kommunala bidragen minskade påtagligt under 1990-talet. Detta bidrog till att musikskolan kunde ta emot färre elever och att köerna till plats på musikskolan ökade. Efterfrågan är olika för olika instrument. För vissa instrument, såsom piano och gitarr, är kötiden ofta lång. För vissa av de klassiska orkesterinstrumenten har det på vissa platser istället varit svårt att fylla platserna. Den kommunala musikskolan har i många fall ombildats till kulturskola där innehållet utökats med fler konstformer såsom dans-, teater- och bildkonst. I uppsatsen används begreppet musik- och kulturskola.

Det framstår ibland som oklart hur beslut om musik- och kulturskolans verksamhet sker. Viktiga faktorer som har betydelse är efterfrågan från elever och ekonomiska resurser. En ytterligare viktig faktor är tradition med avseende på utbud och inriktning. Det brukar framhållas att en grund för en sådan tradition ofta är kopplad till förväntningar från lokala orkesterföreningar. Detta får också betydelse för den sammansättning av lärare som är anställda inom verksamheten. Det är rimligt att anta att lärarkollegiet på de enskilda skolorna har ett starkt inflytande på utbud och prioriteringar både långsiktigt och kortsiktigt. Trots detta är lärarnas roll inte alltid uppmärksammas i debatten om musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar.

En omfattande diskussion har förts om den kommunala musik- och kulturskolans utbud i termer av mångfald (Sandh 2006, Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2006). Diskussionen har dels berört vad som uppfattats som musik- och kulturskolans bristande förmåga att rekrytera elever från nya grupper. Den har också rört musik- och kulturskolans utbud i fråga om de val av instrument som finns tillgängliga för skolans elever. Det är tänkbart att lärare har olika uppfattningar i de frågorna. Deras uppfattningar kan tänkas spela en stor roll för hur deras skola prioriterar.

Syfte och frågeställningar

En kartläggning av lärarnas uppfattningar om hur prioriteringar inom musik- och kulturskolan sker och av deras uppfattning om sin egen roll i denna process borde bidra till att öka förståelsen för hur beslut om utbud och prioriteringar inom musik- och kulturskolan sker. Följande frågor ställs:

1. Hur uppfattar musiklärarna sin roll för musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar?
2. Vilka attityder har lärare i frågor som har betydelse för dessa prioriteringar?

Uppsatsen inleds med en litteraturgenomgång. De ställda frågorna belyses med hjälp av intervjuer med musiklärare inom musik- och kulturskolan.

Bakgrund

Musikskolans framväxt

Musikskolan växte fram ur lokala satsningar på undervisning i instrument under 1940-talet i ett fåtal kommuner. Under 1960-talet ökade det kommunala intresset och antalet musikskolor ökade markant. Musikskolan hade, till skillnad från undervisning på privat basis, möjlighet att få stöd som ett studieförbund. (Sandh 2006) I samband med kommunsammanslagningarna under 1970-talet stärktes musikskolans position, bland annat genom att kommunförbundet författade riktlinjer för utvecklandet av barn- och ungdomskultur i kommunerna. I samband med det försämrade konjunkturläget under början av 1990-talet, och det därmed vikande skatteunderlaget, försämrades kommunernas ekonomier kraftigt. Detta drabbade också musikskolorna som generellt sett fick försämrade ekonomiska villkor under 1990-talet.

Musikskolans verksamhet vilar historiskt på tre ben (Sandh 2006). Ett ben var den frivilliga musikundervisning som erbjöds i vissa läroverk. Denna integrerades i musik- och kulturskolan. Det andra benet var folkbildningstanken som innebar en strävan mot att alla barn och ungdomar skulle få möjlighet att lära sig spela ett instrument oberoende av social bakgrund. Det tredje benet var en målsättning att ansvara för utbildning av musiker som efterfrågades av det lokala, såväl som det professionella, musiklivet.

En övervägande del av de barn som lär sig spela ett instrument gör det i den kommunala musik- och kulturskolan (Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2002). Skolan har därmed haft ett stort ansvar för att föra vidare en stor del av det svenska kulturarvet inom musiklivet.

Musik- och Kulturskolan

Under 1990-talet utvecklades många musikskolor till kulturskolor. På så sätt erbjöds undervisning i flera konstformer inom samma organisation. Antalet kulturskolor ökar år för år. År 2006 fanns i Sveriges 290 kommuner 123 kulturskolor. Antalet musikskolor var 159. Samtliga av dessa har musikundervisning. Åtta kommuner saknar musik- eller kulturskola. Den totala budgeten för musik- och kulturskolan uppgick år 2006 till totalt 1,864 miljarder

kronor (Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2006).

Mångfald

Det är en etablerad uppfattning att det svenska kulturintresset och utbudet alltmer kännetecknas av en ökad internationalisering och en ökad mångfald. Inte minst har det påpekats att en allt större del av den svenska befolkningen har kulturella rötter som skiljer sig från de traditionella svenska (Lundberg mfl., 2000, Kulturrådet, 2001). Ett flertal rapporter har under de senaste åren diskuterat kulturskolans roll i denna utveckling. Diskussionen har dels handlat om kulturskolans utbud och dels musik- och kulturskolans förmåga att attrahera nya grupper som tidigare varit mindre representerade. I en rapport från Stockholms kulturskola påpekas att kulturskolan i för liten utsträckning attraherar elever som saknar ”kulturellt kapital”. (Sandh 2006) Med kulturellt kapital, när det gäller musik, kan menas tradition av musikutövande i hemmet eller i den sociala närmiljön.

Mångfald inom musik- och kulturskolan kan beskrivas på olika sätt. Motsatsen till mångfald har lite tillspetsat beskrivits som en risk för enfald (Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2002). Om dessa motsatspar används kan två olika aspekter av mångfald/enfald skisseras:

Mångfald i form av utbud

Ett uttryck för mångfald inom musik- och kulturskolan kan vara att det finns ett stort utbud av instrument som elever kan få undervisning på. Enfald blir då att begränsa utbudet av möjliga instrument. Det finns olika tänkbara sätt att uppnå mångfald i det här avseendet. Dels kan man slå vakt om de instrument där det finns ett vikande intresse och arbeta för att intresset ska öka. Dels kan nya instrument introduceras som inte funnits inom verksamheten tidigare, till exempel instrument från andra kulturer än den västerländska. Det har påpekats att det kan vara svårt för mindre musik- och kulturskolor att erbjuda undervisning i alltför många instrument. (Sandh 2006) Begreppet kulturarv definieras i Norstedts Plusordbok såhär: ”Idéer och värderingar som ingår i en kulturens historia, och som fungerar som en referensram” (Norstedts 1997). Det betyder att begreppet är väldigt oprecist och kan ges olika betydelser beroende på i vilket sammanhang begreppet används. Författarna till SMOK:s musikvaneundersökning ställer frågan om hur långt man bör gå för att skydda det musikaliska kulturarvet, underförstått den västerländska

konstmusiken (Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2002).

Mångfald i form av rekrytering

Mångfald kan betyda att det ges möjlighet till bred rekrytering till musik- och kulturskolans verksamhet. Med bred rekrytering kan menas att barn från hem med mindre erfarenhet av att spela instrument finns representerade. Med enfald kan då menas att endast barn från familjer med musiktradition i hemmet och erfarenhet av instrument representeras. Det kan också finnas ekonomiska hinder. Om avgifterna är för höga försvåras möjligheterna för barn från låginkomstfamiljer att delta. Enligt SMOK:s Musik- och Kulturskolerapport från 2006 varierade terminsavgiften för att delta i musik- och kulturskolornas undervisning från 0 till 1600 kr. Genomsnittet var 598 kr (Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2006).

Musik- och kulturskolans styrning

Musik- och kulturskolan beskrivs i många sammanhang som en nationell angelägenhet. I själva verket är musik- och kulturskolan helt igenom en kommunal verksamhet. Det saknas nationella styrdokument. Inom kommuner finns dokument som styr verksamheten inom den egna musik- och kulturskolan. I samband med en genomgång av olika kommuners styrdokument konstaterades att dessa generellt sett var allmänt hållna med i första hand övergripande målformuleringar. Det finns ett antal skäl till varför styrdokumentet var så allmänt hållna. Ett viktigt skäl till den outvecklade målstyrningen är att det saknas begrepp för att beskriva innehållet i verksamheten, och att det därmed är svårt att jämföra över tid och med andra kommuner. Det blir då svårt att sätta upp mål som är möjliga att utvärdera. Ett annat skäl som framhålls är att den politiska nivån avstår från att binda sig vid konkreta formuleringar då kostnaderna för att uppfylla dessa mål kan vara svåra att förutse. Ett ytterligare skäl bedöms vara att politiker ofta är nöjda med verksamheten som den är och att ytterligare målstyrning därför inte anses nödvändig (Sandh 2006).

Enligt en samlad bedömning av de enskilda kommunernas verksamhetsformuleringar understryks ofta att alla barn ska ha möjlighet att delta i musik- och kulturskolans, eller kulturskolans, verksamhet (Sandh 2006). I de flesta fall betonas att verksamheten ska vara bred och att alla ska kunna delta. Det finns däremot sällan formuleringar som syftar till att verksamheten ska ligga i framkant

och kunna hjälpa elever till att gå vidare till högre studier inom musik. En bredare skrivning verkar vara i linje med förväntningar från en majoritet av elever och föräldrar. Sandh framhåller också att det i enkätundersökningar framkommer att både elever och föräldrar är överens om att verksamheten i första hand syftar till att ge eleven en stimulerande fritid. För elever och föräldrar är enligt dessa undersökningar perspektivet att musik- och kulturskolan ska skola elever till professionella musiker inte en högt prioriterad uppgift. Sandh menar dock att det hos lärare och skolledare ofta finns en outtalad målsättning att förbereda elever för högre studier och att detta, om det lyckas, framhålls som en merit för skolan eller läraren (Sandh 2006). Som nämndes inledningsvis är det inte klarlagt hur attityder hos musik- och kulturskolans personal påverkar skolans utbud och prioriteringar. Sandh bedömer att bland lärare inom kulturskolan är musiklärare mer inriktade mot den professionella nivån än andra lärargrupper.

Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK)

Under mitten av 1990-talet skapades en intresseorganisation för landets musik- och kulturskolor, SMoK. Mer än 80 % av Sveriges musik- och kulturskolor är medlemmar i organisationen. Enskilda kommuner är medlemmar i SMoK där de företräds av sin musik- eller kulturskola. Föreningen har deltagit i debatten om musik- och kulturskolans framtid och i detta sammanhang anordnat konferenser, ibland i samarbete med kommunförbundet, och sammanställt rapporter.

Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK) har tagit fram ett dokument som syftar till att ge musik- och kulturskolor en gemensam plattform att ansluta sig till och att arbeta efter. Det är givetvis inte ett bindande dokument för kommunerna. I samband med detta har en diskussion förts om det skulle vara till nytta för kulturskolorna att styras av nationella måldokument (Sandh 2006). Svaret på frågan beror på utvecklingen av kulturskolan i andra avseenden. En viktig fråga i detta sammanhang är utvecklingen av kulturskolan samarbete med den ordinarie barn- och ungdomsskolan. En annan viktig fråga som diskuteras är om kulturskolan ska samverka mer med barn- och ungdomsskolan. I det fallet kan en ökad tydlighet vad gäller kompetenskrav för personal och ledning och andra frågor vara viktiga att reglera på ett nationellt plan (Sandh 2006). I den vanliga barn- och ungdomsskolan garanteras elever en likartad utbildning över landet och detta regleras i läroplaner. Med ett ökat samarbete och integrering kan liknande krav ställas på utbildningen inom kulturskolan.

SMoK:s musikvaneundersökning

Tillsammans med Statens kulturråd och Ungdomsstyrelsen tog SMoK under år 2001 initiativ till att kartlägga ungdomars relation till musik. Bakgrunden var att ett flertal rapporter hade pekat på att ungdomars intresse för att spela olika instrument hade förändrats kraftigt under det senaste decenniet. Enligt den statistiska sammanställning som SMoK genomförde fanns det många tecken på att en förskjutning från vissa traditionella orkesterinstrument till andra instrument ägt rum. De instrument som hade en stor nedgång under 1990-talet i form av ett färre antal aktiva elever var träblås, klarinett, piano och gitarr. För piano och gitarr berodde minskningen inte framförallt på minskat intresse från elevers sida. Samtidigt som färre spelade dessa instrument fanns långa köer till att få börja spela dessa instrument. Nedgången berodde i stor utsträckning på minskade resurser till dessa instrument. För andra instrument, såsom cello och bas, verkar antalet elever ha legat konstant. (Sveriges Musik- och Kulturskoleråd 2002)

Teoretisk bakgrund

Uppsatsens andra fråga tar sin teoretiska utgångspunkt i ramfaktorteori. Ramfaktorteori behandlar frågan om vad som hindrar och begränsar förverkligandet av en läroplans intentioner. Man talar i det här sammanhanget om en läroplanskod. Tanken är att det bakom en läroplan finns vissa principer, mer eller mindre uttalade, för hur en skolas verksamhet ska bedrivas med avseende på mål, innehåll och undervisningsmetoder. En läroplanskod har formats i ett historiskt sammanhang under påverkan från de förhållanden som i olika avseenden påverkat sammanhanget. Lundgren redogör för fem olika typer av läroplanskoder som följer och avlöser varandra i historisk tid: den klassiska, den realistiska, den moraliska, den rationella och den dolda läroplanskoden. (Lundgren i Sandberg 1996) I den dolda läroplanskoden, som dominerat sedan 1970-talet, blir specialiseringen mindre tydlig och en mer liberal och pluralistisk inställning till utbildningens mål blir framträdande. (Sandberg 1996) Sandberg beskriver konsekvensen för musikutbildningen på följande sätt:

”Musikundervisningen blir inte i första hand specialiserad utan istället inriktad på att möta individens personliga behov av skapande och kreativitet, social fostran och utveckling till samhällsvarelse” (Sandberg 1996, s.70)

Inom musik- och kulturskolan saknas de läroplaner som styr den övriga skolan. De faktorer som ligger till grund för en gällande läroplanskod har med största sannolikhet ett minst lika stort inflytande på hur verksamheten bedrivs i musik- och kulturskolan som i den vanliga skolan. På så sätt kan också förhållandet mellan samarbete och konkurrens vara lika gällande inom musik- och kulturskolan som i den vanliga skolan.

”Det intensivare arbetet i lärarlagen och förhandlingarna kring den lokala arbetsplanen kan i den situationen innebära olika konkurrensförhållanden och kamper om spelrummet mellan olika ämnen i ett redan snålt tilltaget utrymme i läroplan och timplan” (Sandberg 1996, s.207).

Författaren påpekar att storleken på olika intressegrupper, och hur de kommer att samarbeta med andra intressenter, kommer att ha betydelse för hur de kommer att lyckas med att hävda sina intressen (Sandberg 1996). Ett liknande resonemang kan då föras kring hur grupper inom musik- och kulturskolan har möjlighet att hävda sina intressen. Förmågan att få en stark ställning beror delvis på de förväntningar som finns på musik- och kulturskolans uppgifter från aktörer utanför skolan.

Bakgrund till uppsatsens frågor

a) Det första frågeområdet gällde musik- och kulturskolans uppgift i ett nationellt och i ett lokalt perspektiv. Frågan är då hur enskilda lärare uppfattar sin uppgift och vad de grundar denna uppfattning på. Musik- och kulturskolans uppgift kan uppfattas på olika sätt beroende på vilken position i eller utanför organisationen bedömaren har. Viktiga intressenter är förstas musik- och kulturskolans personal, elever och föräldrar. Andra viktiga intressenter är kommunen, den vanliga skolan och det lokala musiklivet. Det framhålls också att musik- och kulturskolan har en viktig uppgift i att skola framtida musiker till den högre musikutbildningen och det professionella musiklivet. Då framstår det som rimligt att även representanter för dessa intressen kan ha synpunkter på musik- och kulturskolans uppgift och utformning. Till viss del förväntas de enskilda musikskolorna ha egna program och prioriteringar. Musikskolorna finansieras med kommunala medel. Det förefaller dock inte alltid vara förenat med ett tydligt formulerat uppdrag från kommunledningens sida.

b) Det andra frågeområdet gällde den enskilda musikleärarens attityder i frågor som gäller musik- och kulturskolans uppgifter. Frågan är hur enskilda lärare uppfattar sin uppgift och vad de grundar denna uppfattning på. Den enskilda lärarens uppfattningar kan också påverkas av i vilken grad det förs en öppen diskussion om dessa frågor i organisationen. Dessa attityder behöver inte överensstämma med eventuella mål i organisationen. Musikleärarnas attityder kan tänkas ha en större eller mindre betydelse för skolans prioriteringar beroende på hur styrd verksamheten är från uppdragsgivarna. En viktig fråga i detta sammanhang är i vilken utsträckning lärarna har åsikter om hur verksamheten bör bedrivas, och i vilken utsträckning de upplever att de får gehör för sina åsikter.

Metod

I följande avsnitt presenteras studien uppläggning med avseende på val av metod för insamling av information och val av informanter.

Val av metod

I följande avsnitt diskuteras och presenteras val av metod för insamling av information. Val av metod för insamling av information är beroende av vilken frågeställning som ska belysas.

Kvalitativ eller kvantitativ metod

Ett viktigt ställningstagande gäller om frågeställningen bäst besvaras med en undersökning gjord utifrån kvantitativ eller kvalitativ utgångspunkt. Patel och Davidson skriver att de båda begreppen:

syftar på hur man väljer att generera, bearbeta och analysera den information man samlat in. Med *kvantitativt inriktad forskning* menar man sådan forskning som innebär mätningar vid datainsamlingen och statistiska bearbetnings- och analysmetoder. Med *kvalitativt inriktad forskning* menar man forskning där datainsamlingen fokuserar på ”mjuka” data, t.ex. i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser, oftast verbala analysmetoder av textmaterial (Patel & Davidson 2003, s.14).

Om syftet hade varit att skatta förekomst av kända fenomen i en population, hade en kvantitativ ansats varit lämpligast. I den här uppsatsen är syftet att identifiera lärares uppfattningar och erfarenheter, som inte är kända på förhand. Målet är alltså inte att mäta hur vanliga dessa uppfattningar och erfarenheter är. Det bedömdes att kvalitativ metod lämpade sig bäst för uppsatsens frågeställningar:

1. Hur uppfattar musklärarna sin roll för musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar?
2. Vilka attityder har lärare i frågor som har betydelse för dessa prioriteringar?

Kvalitativ intervju

Källan till information i den här uppsatsen är individers uppfattningar, attityder och erfarenheter. Sådan information inhämtas bäst genom enkät eller intervju. Patel och Davidson skriver att bägge sätten att generera information utgår från att man ställer frågor till personer, och att man därför är utelämnad åt deras villighet att svara på frågorna. Intervju bedömdes vara det lämpligaste tillvägagångssättet i den här uppsatsen. Kvalitativ intervju kännetecknas av en låg grad av strukturering (se nedan), men en varierande grad av standardisering. Både intervjuaren och den intervjuade är ”medskapare i ett samtal”. Intervjuaren bör ”hjälpa intervjupersonen att i samtalet bygga upp ett meningsfullt och sammanhängande resonemang om det studerade fenomenet” (Patel & Davidson 2003, s.78). Författarna betonar vikten av att intervjuaren har förkunskaper inom området, och föreslår pilotinterju, studiebesök eller deltagande observation som förberedelser. En pilotintervju genomfördes för att få en vidare uppfattning av den roll musklärare uppfattar sig ha i dagens musikskola.

Grad av standardisering/grad av strukturering

Två viktiga ställningstaganden rör graden av standardisering och strukturering i datainsamlingen (Patel & Davidson 2003). Med standardisering menas graden av ansvar som undersökaren har när det gäller frågornas ordning och utformning. Med strukturering menas vilket utrymme som respondenten ges att tolka frågeställningen och utveckla sina svar. Vid hög grad av standardisering ställs undersökningens frågor i samma ordning och är likalydande. Vid hög grad av strukturering ges klara svarsalternativ med små möjligheter för egna tolkningar av respondenten. I figur 1 ges exempel på undersökningssituationer med hög eller låg grad av standardisering och strukturering.

	Hög grad av strukturering	av	Låg grad av strukturering
Hög grad av standardisering	Enkät med fasta svarsalternativ		Enkät eller intervju med öppna frågor
	Intervjuer där man önskar göra en kvantitativ analys av resultaten		Projektiva metoder ex vis Rorschach-test
Låg grad av standardisering	Läkarens upptagning av tidigare sjukdomshistoria		Intervjuer där man önskar göra en kvalitativ analys av resultaten
	Fokuserande intervjuer		Journalistiska intervjuer

Figur 1. Exempel på olika typer av intervjuer och enkäter beroende på hög eller låg grad av standardisering och strukturering (efter Patel & Davidson 2003, s. 72).

Syftet är att ta reda på olika möjliga uppfattningar som kan finnas hos lärare. Det bedömdes att en låg grad av standardisering skulle ge ökade möjligheter att fånga en så stor bredd av uppfattningar som möjligt. Intervjuerna är emellertid inte helt ostandardiserade, eftersom de följer ett antal på förhand bestämda frågeområden. Det bedömdes också att en låg grad av strukturering, det vill säga att det lämnades ett stort utrymme för respondenten att utveckla sina svar, skulle bidra till en fördjupad bild av möjliga uppfattningar. I analysen och bearbetningen av den insamlade informationen efterstävades att identifiera och kartlägga hela den variation av uppfattningar som fördes fram. Den information och de uppfattningar som bedömdes vara mest relevanta för frågeställningen presenteras i resultatdelen.

Urval respondenter

Syftet var inte att göra ett slumpmässigt urval av respondenter, utan att välja personer som hade något att säga. Fyra lärare valdes ut för att bli intervjuade. Målet var att båda könen skulle vara representerade och att olika instrumentgrupper skulle vara representerade. En viss spridning i ålder eftersträvades också. Genom en

spridning baserat på kön, ålder och instrumentgrupp ökar möjligheten att vissa uppfattningar som kan vara kopplade till någon av dessa faktorer också blir representerade. Några av intervjuerna gjordes per telefon. I den beskrivning som följer nedan används förkortningen IP som står för intervjuperson. IP1 representerar den första, längre intervju som fungerade som pilotintervju.

IP1: Man 53 år. Lärare i cello och ensemble på en stor kulturskola. Intervjun gjordes med respondenten i samma rum.

IP2: Kvinna 42 Lärare i cello på två mindre musik- och kulturskolor. Intervjun gjordes per telefon.

IP3: Är kvinna, 29 år. Lärare i piano och dragspel på en musikskola i en mindre kommun. Intervjun gjordes med respondenten i samma rum.

IP4: Är man, 28 år. Lärare i trombon, elbas, brukspiano och gehörs- och musikleära på en musikskola i en mindre kommun. Intervjun gjordes per telefon.

Två intervjuer genomfördes över telefon. Vid en första kontakt bestämdes en tid för telefonintervjun. Båda intervjuerna genomfördes utan tidspress och med stort intresse från respondenternas sida. Det är inte sannolikt att telefonintervju som metod för inhämtande av information i det här sammanhanget varit till nackdel.

Studiens genomförande

Uppsatsen ställer två frågor. Den första frågan gäller lärarnas uppfattningar om de generella faktorer som styr musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar, och framförallt deras uppfattning om sin egen roll i denna process. Med utbud avses de instrument som det erbjuds undervisning i. Med prioriteringar avses hur många platser en ämneskurs får i relation till det totala antalet platser. Den andra frågan fokuserar på lärarna i musik- och kulturskolan och deras attityder i frågor som rör musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar.

Undersökningen om lärarnas roll utfördes i två steg:

a) Inledningsvis utfördes en längre fördjupad intervju med en musikleärare med lång erfarenhet av musik- och kulturskolan. Den inledande intervjun fungerade som en pilotintervju. Syftet var att få en vidare uppfattning av den roll musikleärare uppfattar sig ha i dagens musikskola. De frågor som ställdes gällde arbetsmiljö, relation till elever, påverkansmöjligheter osv. Genom att gå igenom lärarnas arbets- och livssituation och uppfattningar sin egen och musik- och kulturskolans roll och

uppgift på ett omfattande sätt kunde ett antal viktiga frågor med betydelse för uppsatsens frågeställningar identifieras.

b) I ett andra steg genomfördes tre intervjuer med lärare inom musik- och kulturskolan. Dessa valdes så att de skulle representera lärare med olika typer av huvudinstrument. Instrumenten grupperades med utgångspunkt i efterfrågan från elevers sida samt i ställning som orkester/icke orkesterinstrument. Baserat på information hämtad från litteraturgenomgången och från den fördjupade intervjun identifierades ett antal viktiga frågeområden att gå vidare med till intervjuerna. De frågeområden som identifierades redovisas i samband med resultatredovisningen.

Den första, längre intervjun genomfördes i intervjupersonens hem. Hela intervjun spelades in. Det var en fördel eftersom intervjun hade karaktären av ett längre samtal, med möjlighet till utvecklingar. En av de tre övriga intervjuerna spelades in. Det var inte praktiskt genomförbart att spela in de två sista. En av dem gjordes på med intervjupersonen närvarande, de andra två per telefon. För de intervjuer som genomfördes per telefon fördes noggranna anteckningar över allt som sades.

Etiska överväganden

Bell framhåller några viktiga etiska aspekter när man gör en undersökning. Att respondenterna samtyckt till att vara med i studien och att de förstått vad som är studiens syfte är viktigt. Bell uppehåller sig också vid begreppen anonymitet och konfidentialitet, och citerar Sapsford och Abbott: ”*konfidentialitet* är ett löfte att man inte ska kunna identifieras (eller beskrivas på sådant sätt att man kan identifieras), medan *anonymitet* betyder att inte ens forskaren själv vet vilka svar som avgivits av vilken respondent” (Bell 2006, s. 57).

Vid intervjutillfällena informerades respondenterna om uppsatsens syfte. De lärare vars intervjuer spelades in informerades om det i förväg. Alla respondenter har tillfrågats om de vill att deras namn ska stå med i uppsatsen eller inte. De har alla sagt att de inte har något emot att deras namn står utskrivna, och därför bedömdes konfidentialitet vara av mindre vikt. I den del av uppsatsen där resultaten av intervjuerna presenteras har jag ändå valt att ge respondenterna fingerade namn. De presenteras med en kort bakgrund som kanske gör det möjligt att identifiera dem, men det bedömdes vara av intresse för förståelsen av resultaten.

Resultat

I detta avsnitt redovisas resultaten från undersökningen. Först redovisas två stora frågeområden som identifierades med hjälp av tidigare litteratur och med hjälp av pilotintervjun, och därefter ett antal mindre områden inom dessa. Därefter redovisas hur var och en av de övriga musiklärarna besvarat dessa frågor.

Pilotintervjun

Inledningsvis utfördes en längre fördjupad intervju med en musiklärare med lång erfarenhet av musik- och kulturskolan. Han kallas här för IP1. IP1 är man, 53 år, och arbetar som lärare i cello och ensemble på en stor kulturskola. Intervjun fungerade som en pilotintervju. Syftet var att få en vidare uppfattning av den roll musiklärare uppfattar sig ha i dagens musikskola. De frågor som ställdes gällde bland annat arbetsmiljö, relation till elever, påverkansmöjligheter och om arbetssituationen förändrats. Genom att gå igenom lärarnas arbets- och livssituation och uppfattningar sin egen och musik- och kulturskolans roll och uppgift på ett omfattande sätt kunde ett antal viktiga frågor med betydelse för uppsatsens frågeställningar identifieras.

Viktiga frågeområden

Två större viktiga frågeområden identifierades.

a) Det första frågeområdet gällde musik- och kulturskolans uppgift i ett nationellt och i ett lokalt perspektiv. Frågan är då hur enskilda lärare uppfattar sin uppgift och vad de grundar denna uppfattning på. Musik- och kulturskolans uppgift kan uppfattas på olika sätt beroende på vilken position i eller utanför organisationen bedömaren har.

b) Det andra frågeområdet gällde den enskilda musiklärarens attityder i frågor som gäller musik- och kulturskolans uppgifter. Frågan är hur enskilda lärare uppfattar sin uppgift och vad de grundar denna uppfattning på.

Följande mer specifika frågeområden styrde de följande intervjuerna:

Lärarens uppfattning om den faktiska situationen:

Vem tar beslut om musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar?

Vilka faktorer har betydelse för beslut om utbud och prioriteringar?

Kulturskolans relation till grund- och gymnasieskolan?
Vilken diskussion finns vad gäller att öka rekryteringen från nya grupper?

Lärarens attityder:

Vad är musik- och kulturskolans uppgift?

Vilket ansvar har musik- och kulturskolan för att förvalta kulturarvet? Vad betyder kulturarvet för dig?

Vad betyder begreppet mångfald inom musik- och kulturskolans verksamhet?
Bredd/elit?

Vilket ansvar har musik- och kulturskolan gentemot det professionella musiklivet och/eller lokala amatörmusiklivet?

Funderingar kring musik- och kulturskolans framtid.

Lärarnas uppfattning om den faktiska situationen

Vem tar beslut om musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar?

IP2 På denna fråga hade respondenten inget svar

IP3 uppfattar det som att det är ett kollegialt styre, åtminstone med den nya chefen som lyssnar på medarbetarna. Hon har tidigare erfarenhet av en chef som drev sina idéer och fick lärarna att tro att de var med och bestämde, men kanske inte egentligen gjorde det.

IP4 uppfattar det som att det är rektorn tillsammans med kollegiet som styr utbudet. Över dem bestämmer kultur- och fritidsnämnden.

Vilka faktorer har betydelse för beslut om utbud och prioriteringar?

IP2 På denna fråga hade respondenten inget svar

IP3 uppfattar det som att elever och föräldrar accepterar det som musikskolan gör, och annars vänder sig till andra ställen. Eleverna kan visserligen påverka och komma med synpunkter i undervisningssituationen med sin lärare, men hon tror inte att föräldrarna förstår att de kan påverka. Det finns en aktiv föräldraförening i hennes kommun, men de ägnar sig inte åt att påverka innehållet.

IP4 menar att det från början är hur lärarkåren ser ut som avgör. När man sedan rekryterar ersättare har de kanske en annan kompetens, och då kan utbudet ändras.

Det bygger också delvis på att en orkester ska fungera. På den skola han jobbar, som har 350 elever, finns fem orkestrar. De har haft lite svårt att fylla platserna på vissa av orkesterinstrumenten, men har därför vidtagit åtgärder. De har startat något som heter Musikleik, i tre nivåer, som börjar med rytmik. I nivå två får man prova alla instrument. I nivå tre har man valt ett instrument, och i nästa steg börjar man spela i musikskolan, och har då garanterad plats. På det sättet styrs elever in på orkesterinstrumenten. Den kursen kom till utifrån en idé från kollegiet. Man kan ändå inte säga att fokus ligger bara på orkestrarna, säger han. ”Vi har vi ju heltidsanställda lärare på piano och gitarr, och de eleverna spelar inte i orkester. Men orkestrarna är en av de största utåtriktade verksamheterna vi har”.

Kulturskolans relation till grund- och gymnasieskolan? Vad tänker du kring nationella mål i kultur- och musikskolan?

IP2 Den ena av skolorna som hon jobbar på har ett samarbetsprojekt med en grundskola, som går ut på att alla i andra klass får spela antingen cello eller fiol. Undervisningen sker klassvis och ingår i skolans undervisning. Om de sedan väljer ett stråkinstrument får de garanterad plats på Musikskolan. ”Skolan var jättepositiv, de tjänar på det också. Eleverna spelar på skolavslutningarna”.

IP3 har ingen erfarenhet av samarbete med grundskolan och musikskolan. Hon känner till projekt som andra skolor har haft, med till exempel blåsorkester i fjärde klass. Hon anser att det är bra för rekryteringen. Hon tror att det för musik- och kulturskolans del finns bra saker att hämta i grundskolan. Ett exempel hon ger är dialogen med föräldrarna. ”Musikskolan kanske också borde ha föräldramöten.” Hon tror inte att det behövs nationella styrdokument för musik- och kulturskolan. Möjligen skulle det kunna finnas ett dokument med gemensamma mål att sträva emot, eller något liknande.

IP4 säger att hans kommun legat i framkanten vad gäller samarbete mellan musikskolan och grundskolan. Lärarkollegiet är ett arbetslag inom skolan. De har all undervisning ute på skolorna, på skoltid. De har många konserter på skolorna, och hjälper till med till exempel ackompanjemang vid skolkonserter. De har också en hemsida med musikteori och musikhistoria som skolorna använder. Om det skulle vara bra med nationella mål beror på skolans personal och storleken på skolan. För en mindre skola med ett kreativt klimat, som den han jobbar på, kan det också vara begränsande.

Vilken diskussion finns vad gäller att öka rekryteringen från nya grupper?

IP2: I den ena av kommunerna där hon arbetar är det framförallt rekrytering från kommunens ytterområden som är svårt. Det är svårt att få eleverna att komma till Musikskolan. I den andra kommunen sker undervisningen ute på skolorna. På så sätt når man ut till fler.

IP3 På denna fråga hade respondenten inget svar.

IP4 uppfattar det som att skolan har ganska många elever med invandrarbakgrund, men vet inte hur det ser ut jämfört med antalet barn med invandrarbakgrund i kommunen. Han uppfattar inte frågan som särskilt aktuell, eftersom det inte är någon invandratät kommun. Kommunen tar inte emot några flyktingar. Det som skulle kunna vara begränsande är i så fall storleken på avgiften, menar han.

Lärarnas attityder

Vad är musik- och kulturskolans uppgift?

IP2 På denna fråga hade respondenten inget svar

IP3 tycker att en del av uppgiften är musikskolans gamla uppgift: att få fram nya orkestermusiker. Men det är inte bara det. ”Det är ju roligt att spela tillsammans, och barn behöver stimulans.”

IP4: ”Musikskolans uppgift är att barn ska få chansen att lära sig spela ett instrument. Alla ska få chansen att åtminstone prova.”

*Vad tänker du kring musik- och kulturskolans ansvar för att förvalta kulturarvet?
Vad betyder kulturarv för dig?*

IP2: ”Jag är klassisk musiker. Det är inget jag sticker under stol med. Men det behöver inte vara avancerat. Det är inte finkultur, det är för alla. Vi har stora möjligheter att vidarebefordra det på ett okonstlat sätt. Men jag undervisar gärna annat också.”

IP3 tycker att musik- och kulturskolan har ett ansvar för att förvalta kulturarvet, men menar att man kan diskutera vad kulturarvet är för något. ”Beatles tillhör

också kulturarvet”, säger hon. Musik- och kulturskolan har mer ansvar än grundskolan för att förvalta kulturarvet. Hon tycker inte att hon personligen har ett ansvar för att introducera till exempel klezmer för sina elever. En av fördelarna med att jobba inom musikskolan är att man har en friare roll, menar hon. Man kan ”göra sin egen grej”.

IP4 Tycker också att musik- och kulturskolan har ansvar för kulturarvet. Musikskolan har ett ansvar för bredd, menar han. ”Ungarna ska få spela det allra senaste, det i mellan, och det allra äldsta. De ska både spela den musik de lyssnar på och få komma i kontakt med musik de inte kommer i kontakt med annars, som till exempel folkmusik och klassiskt.”

Vad betyder begreppet mångfald inom musik- och kulturskolans verksamhet? Bredd/elit?

IP2 På denna fråga hade respondenten inget svar

IP3: ”Ordet mångfald betyder ju att man kan erbjuda allt, men väldigt få kan det.”

IP4: På den skola han jobbar har de bra balans mellan bredd och elit, tycker han. De har inget ”elittänk” på den skola han jobbar, men de elever som ”visar framfötterna” får extra uppmärksamhet i form av att de får möjlighet att spela konserter och spela mer i ensemble. Med att visa framfötterna menas inte nödvändigtvis att de spelar bäst, utan att de anstränger sig och visar intresse.

Vilken betydelse har undervisningens innehåll för rekryteringen på de instrument som har svårt att fylla platserna?

IP2 menar att innehållet i undervisningen spelar roll. Barn kan välja cello, för att sedan vilja spela sådant som rock och pop. Det får man försöka tillgodose som lärare, tycker hon.

De köper det om man framhåller att vissa låtar inte fungerar på ett bra sätt. Mina elever köper det jag tar fram till dem. Man lär känna dem. Det kan knorras ibland om jag valt ett visst stycke för att de ska lära något speciellt. Barnen kan inte styra allt.

Hon säger att det är ett problem att det är svårt att få barn att välja träblåsinstrumenten.

IP3 tror inte att innehållet är fel, men att man måste ”sälja sig själv”. Man kan till exempel åka ut och spela på skolor och på så sätt nå ut till föräldrar via barnen. Hon citerar en kollega som sagt att ”elever väljer lärare snarare än instrument”. De vill spela med någon som de träffat och känner sig trygg med.

IP4 tror att innehållet har betydelse. Han tar klarinett som exempel. Han tycker att man bör leta fram exempel där klarinett används, kanske inom till exempel hip-hop. Men det får inte vara ”falsk marknadsföring”, undervisningen måste innehålla det också. Han tycker att man bör anstränga sig för att spela sådant som tilltalar de unga.

Vilket ansvar har musik- och kulturskolan gentemot det professionella musiklivet och/eller det lokala amatörmusiklivet?

IP2 På denna fråga hade respondenten inget svar

IP3 tycker, som nämns ovan, att en av kultur- och musikskolans uppgifter är att få fram nya orkestermusiker. De flesta som blivit professionella musiker har någon gång passerat kultur- och musikskolan. Det är lärarnas uppgift att främja det, att visa att man kan bli professionell musiker. Hon tänker också på det lokala musiklivet i form av amatörorkestrar. ”Det är ju en naturlig progression att man går till den lokala blåsorkestern efter musikskolan.”

IP4 tycker att man har ett ansvar gentemot eleverna att väcka intresset hos dem som man tycker har möjligheten. Han menar att det alltid kommer att finnas de som vill satsa, och då ska man ge dem den möjligheten. Något ansvar gentemot det professionella musiklivet tycker han däremot inte att musikskolan har. I hans kommun finns det inga amatörorkestrar, men däremot en stor rockbandsverksamhet, som musikskolan uppmuntrar.

Funderingar kring musik- och kulturskolans framtid.

IP2 På denna fråga hade respondenten inget svar

IP3 tror på mer gruppundervisning i kultur- och musikskolan. Traditionen att ha individuell undervisning på 20 minuter kan man bryta upp. De elever som bara vill komma och spela men inte jobbar hemma mellan lektionerna kanske inte måste ha

individuell undervisning, anser hon.

IP4: ”Musikskolan måste vara beredd att förändra sig. Bland annat genom att använda teknik i undervisningen, som till exempel datorer, inspelningsutrustning och hemsidor.”

Man måste också inse att elbas och elgitarr är här för att stanna, och är lika mycket värda som de andra instrumenten.

Diskussion

Utgångspunkten för detta uppsatsarbete var frågan om hur beslut om utbud och prioriteringar sker inom musik- och kulturskolan. Syftet med uppsatsen var att belysa om, och i så fall på vilket sätt, musik- och kulturskolans personal upplever att de har inflytande i dessa beslut. Ett ytterligare syfte var att undersöka attityder och värderingar hos lärare som eventuellt kan ha betydelse för hur de utövar detta inflytande.

Uppsatsen inleddes med en kort historik av musik- och kulturskolans framväxt. Här redogjordes också för en debatt som förts om musikskolans uppgifter i termer av utbud och prioriteringar. En diskussion har också förts om i vilken utsträckning musikskolan når grupper som i mindre utsträckning har en musikbakgrund. Den litteratur som användes identifierades genom sökning i relevanta databaser och i referenslistor till den använda litteraturen. Det visade sig att litteraturen inom området var begränsad. Ingen tidigare litteratur hade särskilt beskrivit eller diskuterat lärarnas roll i beslut om utbud och prioriteringar inom musik- och kulturskolan.

Undersökningen baseras på intervjuer av lärare inom musik- och kulturskolan. Samtliga som intervjuades var instrumentallärare. De som intervjuades representerade olika instrument, båda könen, flera åldrar, och hade olika lång erfarenhet av undervisning i musikskolan. Den bakomliggande tanken var att få en mer heltäckande bild av de möjliga aspekter som kan ha betydelse för frågeställningen. Det är viktigt i det här sammanhanget att betona att de utvalda intervjupersonerna inte uppfattas som typiska representanter för en lärare på ett visst instrument eller för en lärare i en viss ålder. Med det använda undersökningsförfarandet finns inga möjligheter att dra slutsatser om en uppfattning eller erfarenhet är vanligare i en grupp än i en annan grupp. Avsikten är snarare att få en bild av de möjliga uppfattningar och erfarenheter som finns representerade bland musik- och kulturskolans lärare.

Undersökningen utfördes i flera steg. I en inledande intervju med en lärare med lång erfarenhet av undervisning i musik- och kulturskolan ställdes frågor som belyser ett stort antal aspekter av arbetssituationen. Baserat på den intervjun, och på vad som framkom i litteraturgenomgången identifierades ett antal relevanta frågeområden. De övriga intervjuerna inriktades huvudsakligen mot dessa frågeområden.

Uppfattningar om den faktiska situationen

Enligt de resultat som framkom upplevde de lärare som deltog i undersökningen varierande möjligheter att påverka utbud och prioriteringar. I vissa fall fanns stora möjligheter att ha eget inflytande över sin egen arbetssituation och inflytande över vilken typ av undervisning man vill erbjuda. I andra fall upplevdes möjligheten till eget inflytande som mer begränsad. En viktig faktor verkar vara hur ledningen i form av musik- och kulturskolans rektor fungerar. Ledningen kan både vara en begränsande faktor och en utvecklande faktor.

Det framkom i undersökningen att orkesterverksamhet uppfattades som ett viktigt inslag i verksamheten. Det gav elever möjligheter att spela och uppträda tillsammans med andra elever. Det framkom i flera intervjuer att man ofta satsade särskilda resurser på att rekrytera elever till mindre populära instrument som behövs i orkestrarna. En viktig faktor som styr beslut om utbud och prioriteringar inom musik- och kulturskolan är uppenbarligen i vilken utsträckning det finns aktiva orkestrar. Det har påpekats i andra sammanhang att det kan finnas förväntningar från det lokala musiklivet att musik- och kulturskolan ska fostra framtida medlemmar i lokala orkestrar (Sandh 2006). Frågan diskuterades i samtliga intervjuer. Det framkom inte direkt i intervjuerna om lärarna uppfattade att det fanns sådana förväntningar, även om IP3 talar om en ”naturlig progression” från musikskolan till lokala amatörorkestrar.

Genom samarbete med grundskolan kan man öka intresset hos barn för att spela ett instrument i musik- och kulturskolan. I intervjuerna framkom att samarbetet ofta är inriktat mot att skapa ett ökat intresse för att spela orkesterinstrument. Om detta är ett generellt mönster kan inriktningen på samarbetet med grundskolan möjligen bidra till att öka inriktningen mot orkesterinstrument på bekostnad av resurser till andra instrument. Sandh menar att om man ska verka för ett ökat samarbete mellan skolformerna, så skulle det vara bra med nationella styrdokument för musik- och kulturskolan (Sandh 2006).

Musik- och kulturskolan har i vissa kommuner fått kritik för sin bristande förmåga att rekrytera från nya grupper. I teorikapitlet talas det om grupper som saknar ”kulturellt kapital”. De intervjuade lärarna uppfattar problematiken på olika sätt. Det kan dels bero på att problematiken ser olika ut i de olika kommunerna de arbetar i, dels på att de faktiskt har olika åsikter om hur problemet bör bemötas. En av lärarna ansåg att de var utåtriktade och öppna mot alla kategorier men att storleken på avgiften kunde ha en stor betydelse för om vissa grupper valde att avstå.

Lärarnas attityder

I intervjuerna ställdes frågan vad lärarna anser vara musik- och kulturskolans uppgift. De uppfattningar som kom fram representerade olika inriktning mot bredd eller elit. Det betonades både att det är viktigt att få fram orkestermusiker å ena sidan, och vikten av att alla får möjligheten att prova på ett instrument. Det är intressant att notera att det professionella perspektivet nämns. Det kan jämföras med Sandhs resonemang om lärares och ledares uttalade mål (Sandh 2006). Som nämndes ovan har Sandh jämfört kommunernas verksamhetsformuleringar och funnit att det professionella perspektivet oftast inte finns med. Alla barns möjlighet att delta i musik- och kulturskolans verksamhet, betonas oftast. Han hänvisar också till enkätundersökningar som visar att detta stämmer med de förväntningar som föräldrar och elever har på musik- och kulturskolan. Däremot menar han att vissa lärare och ledare har som egen målsättning att en viss del av skolans elever ska gå vidare till högre musikstudier. Här kan det också vara relevant att tala om dold läroplanskod (Sandberg 1996).

Ingen av lärarna refererade till om det pågår en diskussion om detta på sin skola. Ingen refererade heller till den egna skolans måldokument. Det behöver naturligtvis inte betyda att en sådan diskussion inte förekommer.

Flera respondenter i den här undersökningen tyckte att musik- och kulturskolan har ansvar för att förvalta kulturarvet, eller att det åtminstone är en del av musik- och kulturskolans uppgift. Det verkar som att de uppfattar det som ett relevant begrepp. Däremot finns, bland respondenterna, flera olika uppfattningar om vad begreppet kulturarv innebär. Flera av dem tycker att det är svårt att klart definiera vad begreppet står för, och vad som innefattas i vårt kulturarv.

De intervjuade associerade till ordet mångfald på olika sätt. Åtminstone tre olika perspektiv på ordet framkom. Ett perspektiv var att ha ett stort utbud. I det fallet behöver mångfald egentligen inte betyda att man erbjuder instrument som inte ingår i den västerländska traditionen. Det kan också innebära att man garanterar ett utbud av ovanliga traditionellt västerländska instrument. Ett annat perspektiv var att rekrytera från nya etniska grupper. Det tredje perspektivet gällde bredd; att även de som inte gör så stora framsteg ska ha en plats i musik- och kulturskolans verksamhet. De redovisade perspektiven sammanfaller väl med de perspektiv på mångfald som redovisades i inledningen, det vill säga mångfald vad gäller utbud,

och mångfald vad gäller rekrytering.

I undersökningen framkom flera uppfattningar om ifall ett ändrat innehåll skulle kunna ha betydelse för rekryteringen på de instrument som har få elever. En uppfattning var att man ska visa på hur instrumenten används inom den musik som tilltalar unga. En annan uppfattning var att man istället ska erbjuda mer undervisning i de instrument som många barn efterfrågar, det vill säga där det är kö.

Det fanns olika åsikter om musik- och kulturskolans ansvar gentemot det professionella och lokala musiklivet. Både uppfattningen att musik- och kulturskolan har ett sådant ansvar, liksom uppfattningen att den inte har det representerades. En av respondenterna vände på det och talade om det omvända perspektivet: ansvaret gentemot de elever som vill satsa på musik. En sådan hållning kan förstås i högsta grad gynna både det professionella och lokala musiklivet.

När respondenterna ombads att reflektera fritt över kultur- och musikskolans framtid tog de upp ganska olika områden. IP4 talar om att vikten av att inse att instrument som elgitarr och elbas ”är här för att stanna”. Han verkar uppfatta att det, från vissa håll, finns en skepsis mot dessa instrument. Det framstår som märkligt, eftersom de instrumenten under så lång tid varit etablerade i musiklivet. Det är möjligt att denna kommentar representerar en brytning mellan den rationella och den dolda läroplanskoden. I enlighet med den dolda läroplanskoden ska musikundervisningen inte i första hand vara specialiserad utan snarare möta individens behov av personlig utveckling. I ett sådant scenario kommer nya instrument att växa sig starka trots viss oförståelse hos vissa delar av musik- och kulturskolan.

Slutsatser

I uppsatsen ställdes två frågor:

1. Hur uppfattar musiklärarna sin roll för musik- och kulturskolans utbud och prioriteringar?
2. Vilka attityder har lärare i frågor som har betydelse för dessa prioriteringar?

Bakgrunden till frågeställningarna var att frågor ställts om i vilken utsträckning instrumentalundervisning inom musik- och kulturskolan motsvarar efterfrågan av musikundervisning från barn och ungdomar. Det har bland annat hävdats att det finns mer eller mindre uttalade krav och förväntningar från det lokala och även från det nationella musiklivet att vissa instrumentgrupper ska ha en tillräckligt stor plats i undervisningen. Anledningen är i så fall att till exempel regionala orkestrar vill vara säkra på att kunna rekrytera medlemmar även i framtiden. Det har i flera fall framstått som oklart hur beslut om utbud och prioriteringar fattas.

Det är mycket som talar för att musiklärare uppfattar att de har ett stort inflytande över beslut som fattas inom musik- och kulturskolan. För det första upplever lärare att musikskolan själv har ett stort inflytande över sin verksamhet och att kollegiet bör vara en viktig grund för de beslut som tas. Lärare uttryckte också starka åsikter om hur musikundervisningen skulle bedrivas och vilket syfte den har. Dessa uppfattningar behöver inte alltid vara i samklang med de uppfattningar och förväntningar som elever och deras föräldrar har. De instrumentlärare som undervisar på orkesterinstrument förefaller ha ett större inflytande på verksamhetens inriktning. Det har tidigare visats, som påpekats ovan, att intressen inom och utanför musikundervisningen understödjer en satsning på orkesterverksamhet. I de fall sådana intressen är starka kan de ha inflytande över verksamheten.

Fortsatt forskning

De resultat som framkommit i uppsatsen har också bidragit till att väcka nya frågor. Med utgångspunkt i de resultat som presenterats i uppsatsen, och annan information, skulle de ställda frågorna kunna undersökas på ett mer strukturerat sätt. Syftet skulle kunna vara att undersöka hur vanliga vissa uppfattningar är bland lärare i musik- och kulturskolan. Detta skulle kunna göras genom att kontakta ett större antal lärare och genomföra en större undersökning. Det skulle till exempel kunna genomföras med enkäter med fasta svarsalternativ.

Referenser

Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. (Fjärde upplagan) Lund: Studentlitteratur

Kulturrådet (2001). *OmVärlden 2001 – Kulturrådets omvärldsanalys*. Stockholm: Kulturrådet

Lundberg, D., Malm, K., Ronström, O. (2000) *Musik, Medier och Mångkultur – Förändringar i det svenska musiklandskapet*. Stockholm: Kungl. Musikaliska akademiens skriftserie nr 93

Norstedts (1997). *Norstedts Plusordbok, Svensk ordbok plus uppslagsbok*. Stockholm: Norstedts förlag

Patel, R., & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder* (Tredje upplagan) Lund: Studentlitteratur

Sandberg, R. (1996) *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv*. Stockholm: HLS Förlag

Sandh, H. (2006). *Glädjeämnen eller sorgebarn? En rapport om samverkan mellan för-, grund- och gymnasieskolor och landets musik- och kulturskolor*. Hallstavik: Sveriges Musik- och Kulturskoleråd

Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (2006). *Resultat av Musik- och Kulturskolerapporten 2006*.
<http://www.smok.se/documents/605resultatnulgesrapport.pdf> [2008-02-12]

Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (2002). *Musikalisk mångfald. En undersökning av ungdomars musicerande*. Hallstavik: Sveriges Musik- och Kulturskoleråd